

Briselē, 2025. gada 13. novembrī
(OR. en)

15410/25
ADD 2

CULT 128	EMPL 514
AUDIO 111	GENDER 200
CULT HERIT 25	DIGIT 240
EDUC 445	TOUR 23
JEUN 236	MI 907
COMPET 1161	ENV 1222
SAN 743	PROCIV 148
DISINFO 100	RECH 501
RELEX 1475	NDICI 10
FREMP 333	FIN 1352
AG 181	

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2025. gada 13. novembris

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: COM(2025) 786 final

Temats: Projekts – kopīgā deklarācija
“Eiropa kultūrai – kultūra Eiropai”

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 786 final.

Pielikumā: COM(2025) 786 final

Briselē, 12.11.2025.
COM(2025) 786 final

Projekts – kopīgā deklarācija
“Eiropa kultūrai – kultūra Eiropai”

Projekts – kopīgā deklarācija “Eiropa kultūrai – kultūra Eiropai”

Preambula

Tā kā:

A. Eiropa ir kontinents ar neizmēramu mākslas, kultūras, radošuma apjomu un bagātīgu kultūras mantojumu un vēsturi. Eiropas kultūras daudzveidība un dzīvīgums, ko veicina tās mākslinieku un profesionāļu izcilība, ir būtiski ES vērtībām un identitātei, veicina piederības izjūtu Eiropai un kopīgu Eiropas identitāti un stiprina demokrātiju.

B. Kultūras un radošās nozares un industrijas ir dinamiskas ekonomikas nozares. Tās ir stratēģisks resurss Eiropas konkurētspējai un kohēzijai, nodrošinot ekonomikas izaugsmi un pozitīvu papildu ietekmi nozarēs un teritorijās, radot darbvietas kvalificētiem darbiniekiem un veicinot ES radošās un inovatīvās priekšrocības.

C. Kultūras un kultūras mantojuma pamatā ir pamatvērtības, uz kurām balstās ES – cilvēka cieņas ievērošana, brīvība, demokrātija, vienlīdzība, tiesiskums un cilvēktiesību ievērošana (LES 2. pants) –, un tie iemieso moto “Vienoti daudzveidībā”. ES vispārējais mērķis kultūras jomā ir respektēt un veicināt savu bagātīgo kultūru un valodu daudzveidību, nodrošināt Eiropas kultūras mantojuma aizsardzību un sekmēšanu un veicināt dalībvalstu sadarbību (LES 3. pants, LESD 167. pants).

D. Kultūra un kultūras mantojums ļauj iztēloties vēlamos nākotnes scenārijus un ir ļoti svarīgi mūsu eiropiskajai dzīvesziņai. Tie nodrošina platformu publiskajam dialogam, vieno kopienas, bagātina dzīvi, nodrošina mūsu sabiedrības kohēziju un ir svarīgs ES ārējās darbības virzītājspēks. ES var izmantot savas kultūras vērtības, lai veidotu noturību, veicinātu mieru un demokrātiju un iedvesmotu inovatīvus risinājumus, kas sekmē ilgtspējīgu attīstību.

E. Kultūra ir stratēģisks resurss, ko ES var izmantot, lai stātos pretī mūsdienu aktuālajai realitātei, piemēram, ģeopolitiskajai un ģeoekonomiskajai spriedzei, globālajai sasilšanai un vides degradācijai, sociālajai un ekonomiskajai nevienlīdzībai, straujām tehnoloģiskām pārmaiņām, demogrāfiskajām pārmaiņām un psihoemocionālās veselības krīzei. Tajā pašā laikā kultūras un radošās nozares un industrijas saskaras pašas ar savām problēmām, kam vajadzīgs mērķtiecīgs atbalsts un izlēmīga rīcība.

F. Šajā deklarācijā ir izklāstīts ilgtermiņa stratēģisks redzējums, kā Eiropas identitātes centrā izvirzīt kultūru, uzsverot kultūras nozīmi indivīdiem, kopienām un ES un stiprinot kultūras tiesības un principus.

G. Atzīstot ES atbalsta lomu kultūras jomā, šī deklarācija apstiprina Eiropas Parlamenta, Eiropas Savienības Padomes un Eiropas Komisijas kopīgās politiskās apņemšanās un pienākumus – to attiecīgajās kompetences jomās un pilnīgā saskaņā ar ES tiesību aktiem –, pamatojoties uz galvenajiem virzieniem, kas izklāstīti Komisijas 2025. gada Kultūras kompāsā Eiropai.

Kopīga deklarācija par Eiropu kultūrai – kultūru Eiropai

0. Mūsu mērķis ir veicināt un pozicionēt kultūru kā Eiropas vienotības, demokrātijas, izcilības un konkurētspējas resursu un labuma guvēju. Tādējādi mēs apņemamies:

- stiprināt Eiropas Savienības kā tādas globālas kultūras lielvaras un dinamiska radošuma centra lomu, kurā ikviens var brīvi radīt kultūru un mijiedarboties ar to; tās uzdevums ir atbalstīt kultūras tiesības, dot iespējas iedzīvotājiem un radošajiem profesionāļiem;
- nodrošināt, ka kultūra joprojām ir Eiropas sociālekonomiskās un teritoriālās struktūras virzītājspēks, atzīstot kultūras būtisko, sabiedrisko, pilsonisko un ekonomisko vērtību un tās transformatīvo potenciālu;
- veicināt pasākumus, lai dotu iespējas, ļautu attīstīties, ieviestu jauninājumus un konkurētu pasaules mērogā;
- atzīstot kultūras kā sabiedriska labuma nozīmi, veicināt ES noturību un ilgtspējīgu izaugsmi.

Saskaņā ar pausto apņemšanos un Kultūras kompasu Eiropai četriem galvenajiem virzieniem mēs apliecinām, ka esam apņēmušies ievērot turpmāk uzskaitītos Eiropas kultūras politikas principus.

1. **Mākslinieciskās izpausmes brīvība** un brīvība radīt ir kultūras pamati, un tām ir neatsverama nozīme demokrātiskas sabiedrības veicināšanā un Eiropas vērtību saglabāšanā.

Mēs apņemamies:

- aizsargāt mākslinieciskās izpausmes brīvību un ES vērtību ievērošanu kā demokrātijas un pamattiesību stūrakmeni Eiropas Savienībā;
- aizsargāt māksliniekus un kultūras nozares profesionāļus pret cenzūru, iebiedēšanu un nepamatotu iejaukšanos;
- aizsargāt kultūras iestāžu neatkarību.

2. **Kultūras un valodu daudzveidība** ir pamatvērtības, uz kurām balstās ES. Mēs apņemamies:

- atbalstīt, atzīt un saglabāt Eiropas Savienības bagātīgo kultūras un valodu daudzveidību un tās kultūras suverenitāti;
- veicināt Eiropā radītā kultūras satura pilnīgu daudzveidību, jo īpaši tiešsaistē, un izmantot jaunās tehnoloģijas, lai nodrošinātu šī satura pamanāmību un atrodamību.

3. **Piekļuve kultūrai** ir demokrātisku un iekļaujošu sabiedrību pamatpīlārs. Mēs apņemamies:

- uzlabot visiem, jo īpaši jaunākajām paaudzēm, iekļaujošu piekļuvi kultūrai un kultūras mantojumam, dalību tajā, tās baudīšanu un labumu no tās;
- īpašu uzmanību pievērst personu ar invaliditāti, marginalizētu un nelabvēlīgā situācijā esošu grupu un to cilvēku kultūras tiesībām, kuri dzīvo lauku, attālos vai nepietiekami apkalpotos apvidos, arī teritorijās, kam draud iedzīvotāju skaita samazināšanās vai kas saskaras ar sociālekonomiskām problēmām;
- pilnveidot un uzlabot kultūras infrastruktūru visā Eiropā, pievēršot uzmanību sociālekonomisko un teritoriālo atšķirību novēršanai.

4. Ikvienam ir tiesības uz **godīgiem, taisnīgiem, veselīgiem un drošiem darba apstākļiem**, arī māksliniekiem un kultūras profesionāļiem, kas ir mūsu kultūras un radošo nozaru un industriju centrā. Mēs apņemamies:

- veicināt taisnīgu atalgojumu, pienācīgu sociālo aizsardzību un piekļuvi prasmju pilnveides iespējām visiem māksliniekiem un kultūras nozares profesionāļiem, kā arī atbalstīt viņu tiesības uz koplīguma sarunām un veicināt viņu arodveselību un drošību, ietverot psihoemocionālo veselību;
- veicināt dzimumu līdztiesību kultūras un kultūras mantojuma jomā un aizsargāt mākslinieku un kultūras nozares profesionāļu ar invaliditāti tiesības.

5. **Jauniešiem** ir izšķiroša nozīme Eiropas nākotnes un tās daudzveidīgās kultūras ainavas veidošanā. Mēs apņemamies:

- veicināt jauniešu pārstāvību un līdzdalību kultūras pārvaldības struktūrās, lai palielinātu jauniešu viedokļa uzklauššanu viņiem svarīgu lēmumu pieņemšanas procesos;
- atbalstīt jaunos un topošos māksliniekus, atzīstot viņu ieguldījumu Eiropas kultūrā un kultūras mantojumā.

6. Sinerģija starp **kultūru, mākslu un izglītību** ir būtiska nākotnes sabiedrības attīstībai un labklājībai. Mēs apņemamies:

- veicināt mākslas izglītību ikvienam formālajā, neformālajā un ikdienējā izglītībā, arī mūžizglītībā;
- atbalstīt *STEAM* (zinātne, tehnoloģija, inženierzinātnes, māksla un matemātika) pieeju un starpdisciplināru un pārdisciplināru sinerģiju starp kultūru, mākslu, zinātni un tehnoloģijām.

7. Ir pierādījies, ka iesaistīšanās kultūras jomā pozitīvi ietekmē indivīdu un kopienu **veselību un labbūtību**. Mēs apņemamies:

- ar mūsu politikas palīdzību veicināt kultūras un līdzdalības kultūras jomā pozitīvo ietekmi uz veselību un labbūtību;
- apmainīties ar paraugpraksi un inovatīvām pieejām dažādās nozarēs.

8. **Mākslīgā intelekta (MI)** sistēmu izmantošanai, attīstībai un pārvaldībai būtu jāveicina cilvēka radošums, izmantojot taisnīgu, uz cilvēku vērstu un tiesībās balstītu pieeju. Tam ir jāievēro kultūras tiesības, pieklūstamība, iekļautība un kultūras daudzveidība, jāattīsta un jāveicina Eiropas, valsts un vietējā satura atrodamība, jāveicina konkurētspēja, jānovērš digitālās plaisas un jāveicina digitālā iekļaušana. Mēs apņemamies:

- veicināt cilvēku radītu saturu un Eiropas kultūras un valodas digitālo suverenitāti un novērst ētiskos riskus, ko rada aizspriedumi un kultūras homogenizācija;
- aizsargāt intelektuālā īpašuma tiesības, pievērsties MI ietekmei uz autoru atlīdzību, vienlaikus izmantojot inovāciju;
- uzraudzīt un mazināt MI ietekmi uz darbvietām, kā arī atbalstīt kultūras un radošās nozares un industrijas, lai tās varētu pielāgoties tehnoloģiskajām pārmaiņām un apgūt digitālās prasmes;
- veicināt MI izmantošanu par instrumentu kultūras un radošo nozaru profesionāļu atbalstam un ļaut kultūras un radošajām nozarēm un industrijām izmantot šo tehnoloģiju sniegtās iespējas.

9. **Kultūras mantojums** saista mūsu pagātņi ar mūsu nākotni. Tas simbolizē vienotību daudzveidībā un ir mūsu identitātes, demokrātijas un noturības stūrakmens. Mēs apņemamies:

- saglabāt, aizsargāt un popularizēt Eiropas bagātīgo dabas un kultūras mantojumu – gan materiālo, gan nemateriālo –, vienlaikus izmantojot digitālās tehnoloģijas, lai veicinātu tā saglabāšanu, pieklūstamību un inovāciju;

- uzlabot informētību, pētniecību un spēju veidošanu un datubāzu un digitālo tehnoloģiju izmantošanu un sadarbību, lai stātos pretī kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības un citu saistītu noziegumu draudiem, vienlaikus veicinot starptautisko sadarbību starp visiem attiecīgajiem profesionāļiem, piemēram, kultūras mantojuma, tiesībsardzības vai muitas nozares speciālistiem;
- veicināt apmaiņu starp paaudzēm, lai nodrošinātu kultūras mantojuma un vecāko paaudžu zināšanu nodošanu jaunākajām paaudzēm.

10. Kultūra un kultūras mantojums veicina **reģionālo un teritoriālo attīstību, noturību, sociālo kohēziju un konvergenci** starp Eiropas reģioniem. Tie ir jāaizsargā arī krīžu laikā, cita starpā arī pret tādiem riskiem kā klimata pārmaiņu ietekme. Mēs apņemasies:

- izmantojot kultūras un kultūras mantojuma potenciālu, sinerģijā ar citām nozarēm palielināt visu teritoriju pievilcību un risināt teritoriālās problēmas, arī novērst demogrāfisko lejupslīdi, jo īpaši perifēros, lauku, attālos un nepietiekami apkalpotos apgabalos, ietverot ES tālākos reģionus;
- sekmēt ilgspējīgu kultūrtūrisma, kultūras mantojuma, ainavu un kopienas prakses respektēšanu un reģionālās un vietējās attīstības veicināšanu;
- uzlabot sadarbību krīzsagatavotības jomā un integrēt kultūru un kultūras mantojumu drošības un krīzsagatavotības plānošanā, krīžu un riska pārvaldībā, pēckrīzes atjaunošanas, atveseļošanas un miera veidošanas procesos.

11. Kultūrai, arī kultūras mantojumam, ir izšķiroša nozīme **pārejā uz vidisko ilgspēju**, jo tā veido vērtības, uzvedību un praksi, kas ir vidiski atbildīgas attīstības pamatā. Mēs apņemasies:

- uzsvērt kultūras nozīmi politikas reakcijā uz ekoloģiskām problēmām, veicinot arhitektūru, dizainu, kultūras mantojuma aizsardzību un ainavu apsaimniekošanu, kas nodrošina kvalitāti, inovāciju, iekļaušanu un izcilību, kā arī mudinot izmantot praktiskus zaļināšanas rīkus un ļaujot kultūras un mantojuma nozares darbiniekiem vadīt un mainīt vēstījumus, līdzradot tos ar kopienām.

12. Šīs deklarācijas mērķu īstenošana un kultūras transversālās ietekmes pilnīga izmantošana nozīmē kultūras veicināšanu ES iekšpolitikā un ārpolitikā, investīcijas kultūras un radošajās nozarēs un industrijās un progresu uzraudzību. Mēs apņemasies:

- atbalstīt **pastāvīgu, mērķorientētu finansējumu** kultūras un radošajām nozarēm un industrijām un veicināt inovatīvus un alternatīvus finansējuma veidus visos pārvaldības līmeņos;
- **iekļaut kultūru attiecīgajās stratēģijās, politikās** un darbībās, kā arī attiecīgajos finansēšanas instrumentos;
- uzturēt ciešu **dialogu ar attiecīgajām ieinteresētajām personām**;
- popularizēt šo deklarāciju **ES attiecībās ar starptautiskām organizācijām un partnervalstīm** – parakstītāju attiecīgo lomu un pilnvaru robežās – un balstīt mūsu partnerības uz savstarpīguma un ilgtermiņa iesaistes vērtībām;
- virzīt uz priekšu iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot pamatotu un salīdzināmu kultūras datu pieejamību, lai atbalstītu uz pierādījumiem balstītas kultūras politikas izstrādi;
- pārskatīt progresu jomās, uz kurām attiecas šī deklarācija.
